

Nr 12.

Ankom till riksdagens kansli den 8 mars 1928 kl. 2 e. m.

Bevillningsutskottets betänkande, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till förordning om ändring i vissa delar av förordningen den 11 juli 1919 (nr 406) angående försäljning av pilsnerdricka ävensom i ämnet väckta motioner.
(2:a avd.)

I en den 11 januari 1928 dagtecknad, till bevillningsutskottet hänvisad proposition, nr 37, har Kungl. Maj:t, under åberopande av propositionen bilagt utdrag av statsrådsprotokollet över finansärenden för samma dag, föreslagit riksdagen att antaga följande

Förslag

till

förordning om ändring i vissa delar av förordningen den 11 juli 1919 (nr 406) angående försäljning av pilsnerdricka.

Härigenom förordnas, att 6 och 9 §§, 15 § 3 mom., 16—19 §§, 22 och 27 §§, 28 § 2 mom., 29 § samt 35 och 36 §§ i förordningen den 11 juli 1919 angående försäljning av pilsnerdricka skola, 16 § 1 mom. och 27 § i angivna delar, hava den ändrade lydelse nedan sägs ävensom att till förordningen skall såsom dess 37 § fogas ett stadgande av nedanstående avfattning samt att överskriften till 15 och 16 §§ skall hava följande ändrade lydelse:

6 §.

1. Rätt till partihandel med pilsnerdricka tillkommer allenast tillverkare samt den, som efter tillstånd enligt 8 § äger rätt att till avhämtning försälja sådan vara och av Konungens befallningshavande erhållit tillstånd jämväl till partihandel.

2. Pilsnerdricka, som försändes till återförsäljare, må ej avlämnas annat än i köparens försäljningslokal eller därtill hörande magasin eller, för fortsatt försändning till köparen, vid järnvägsstation, station för regelbunden automobiltrafik eller å fartyg.

9 §.

1. Tillverkare av pilsnerdricka ävensom annan, som äger rätt till partihandel med pilsnerdricka, vare berättigad att, den förre från tillverkningsstället, den senare från försäljningsstället, på rekvisition försända sådan vara till köpare; dock må vid sådan försändning varan ej avlämnas annat än inomhus till därstädes boende eller, för fortsatt försändning till köparen, vid järnvägsstation, station för regelbunden automobiltrafik eller å fartyg.

2. Den, som efter tillstånd enligt 8 § äger rätt att till avhämtning försälja pilsnerdricka och bedriver denna försäljning i samband med handel med födoämnen eller läskedrycker, må efter rekvisition försända pilsnerdricka till å orten bosatt person.

3. Den, som är berättigad att till avhämtning försälja pilsnerdricka, må vid försändning till kund av matportion på rekvisition försända till densamma hörande pilsnerdricka; dock må vid sådan försändning pilsnerdricka avlämnas endast inomhus.

4. Konungens befallningshavande äger på ansökning meddela tillverkare tillstånd att annorstädes än å tillverkningsställe inrätta upplag av pilsnerdricka för att från detsamma försända pilsnerdricka på rekvisition på sätt i 1 mom. sägs. I fråga om sådan ansökning och dess behandling skall vad i 8 § sägs äga motsvarande tillämpning. För upplag skall finnas en av Konungens befallningshavande godkänd föreståndare, som har att mottaga till upplaget inkommande rekvisitioner. Såsom föreståndare må icke godkännas annan än den, som kan erhålla tillstånd till detaljhandel med pilsnerdricka. Föreståndare för upplag må ej själv verkställa försling av pilsnerdricka.

D. *Gemensamma bestämmelser.*

15 §.

3. Över de av Konungens befallningshavande meddelade tillståndsbevis rörande handel med pilsnerdricka skall hos Konungens befallningshavande föras liggare eller kortregister, som utmärker dagen för bevisets utfärdande, ort och plats, där rörelsen skall utövas, tillståndshavarens namn ävensom annat beslut, som må hava meddelats angående samma rörelse.

Underrättelse om varje av Konungens befallningshavande enligt bestämmelserna i denna förordning meddelat beslut, som har avseende å utövande av handel med pilsnerdricka, skall, där icke fråga är om tillstånd till utskänkning å järnvägståg eller passagerarfartyg, tillställas vederbörande polismyndighet samt å landet jämväl kommunalnämnden.

16 §.

1. Avlider — — — dödsfallet.

Försättes den, som efter meddelat tillstånd utövar handel med pilsnerdrika, i konkurs, må rörelsen för konkursboets räkning fortsättas, dock icke längre än till dess tre månader förflutit efter första borgenärssammanträdet i konkursen.

2. I fall, varom i 1 mom. sägs, åligger det stärbhuset eller konkursboet, om de vilja fortsätta rörelsen, att inom en månad efter dödsfallet eller första borgenärssammanträdet i konkursen därom göra anmälan hos Konungens befallningshavande med uppgift tillika å den person, som antagits till föreståndare för försäljningen. Göres ej anmälan inom föreskriven tid, eller prövas den till föreståndare antagne icke vara därtill lämplig, anses försäljningsrätten hava upphört den dag, tiden för anmälingsskyldigheten gick till ända eller beslut i frågan meddelades.

17 §.

1. Vid försändning på landet av pilsnerdrika enligt 6 § 2 mom. eller 9 § 1 eller 4 mom. skall iakttagas följande:

Omlastning av vara må ske allenast i den mån sådant kräves för forslingens ändamålsenliga handhavande.

Den, som forslar varan från tillverknings- eller försäljningsstället, skall vara försedd med en kvittensbok, upptagande namnet å den, som verkställer forslingen, och den myckenhet pilsnerdrika forslingen omfattar, samt, särskilt för varje köpare, den rekvirerade myckenheten pilsnerdrika, köparens namn, det ställe, där varan skall avlämnas, samt den dag, då avlämnandet skall äga rum.

2. Partihandlare med pilsnerdrika åligger att föra försäljningsbok, utvisande den myckenhet pilsnerdrika, som under varje dag avlämnats till försäljning. I försäljningsboken skola särskilt antecknas

a) varje post pilsnerdrika, som utlämnats till försäljning för export;

b) den myckenhet, som under varje dag avlämnats i enlighet med 6 § 2 mom. eller 9 § 1 eller 4 mom., med särskilt angivande av den myckenhet, som för varje forsling införts i kvittensboken;

c) den för varje dag för försäljning till avhämtning utlämnade myckenheten;

d) den för varje dag enligt 10 § levererade myckenheten.

3. Kvittensbok och försäljningsbok skola hållas tillgängliga för Konungens befallningshavande, kontrollstyrelsen samt allmän åklagare, kvittensboken under forsling jämväl för person, som särskilt för detta ändamål utsetts av nykterhetsnämnd samt av polismyndighet förordnats att utöva den härför erforderliga polisverksamheten, så ock för annan polisman. Kvittens-

och försäljningsböckerna skola av partihandlaren förvaras under minst två år efter varje boks avslutande.

Närmare föreskrifter angående kvittens- och försäljningsböckerna samt försänd varas utkvitterande meddelas av Konungen.

18 §.

1. Försäljningsställe skall vara beläget vid öppen gata, väg eller torg.
2. De rum, som nyttjas för utskänkningsrörelse, skola vara ljusa och luftiga, hava en i förhållande till rörelsens omfattning tillräcklig storlek samt hållas i ordentligt skick.

19 §.

1. Utskänkningsrörelse, vartill tillstånd erhållits enligt 13 §, må ej utövas annorstädes än i lokal eller å plats, som blivit för försäljningens bedrivande godkänd vid besiktning, vilken hålles i stad av stadsfiskal och på landet av kronobetjänt jämte två personer, utsedda, en av nykterhetsnämnden i kommunen samt en i Stockholm av överståthållarämbetet, i annan stad av magistraten och på landet av kommunalnämnden. Besiktningmännen skola, därest försäljningsställe godkännes, om besiktningen utfärda bevis, vilket skall innehålla beskrivning å den besiktigade lägenheten.

Innan bevis om besiktning utfärdats, må försäljning ej börjas.

Vad i detta mom. är stadgat gäller jämväl, då ny rättighet meddelas att utövas i lägenhet, som förut varit använd som försäljningsställe.

Kostnad för besiktningen gäldas av tillståndshavare med belopp, som bestämmes av Konungens befallningshavande.

2. Ombyte av försäljningsställe må ej ske, med mindre den myndighet, som meddelat tillstånd till försäljningen, därtill giver sitt bifall; skolande dessförinnan tillfälle att yttra sig i ärendet lämnas samma myndigheter, som blivit hörda över ansökningen till ifrågavarande försäljningsrättighet.

22 §.

1. Pilsnerdricka må å försäljningsställe icke utlämnas till den, som ej fyllt aderton år.

Pilsnerdricka må icke försäljas eller utlämnas till den, som synbarligen är berörd av alkoholhaltiga drycker, ej heller må försäljning eller utlämning av pilsnerdricka äga rum, där uppenbart är, att varan helt eller delvis är avsedd att användas i berusningssyfte eller till olovlig försäljning.

2. Överlastad person får ej utdrivas från utskänkningsställe, där han förtärt pilsnerdricka, eller lämnas utan vård.

3. I utskänkingslokal skall friskt dricksvatten ständigt tillhandahållas.

4. Å utskänkningsställe, där utskänkning av pilsnerdricka idkas utan

samband med utskänkning av rusdrycker, vare förbjudet att låta rusdrycker eller ersättningsmedel därför förtäras. Ej heller må rusdrycker förvaras å utskänkingsstället eller eljest på sådant sätt, att gästerna äga tillgång till desamma.

Det vare ock förbjudet för gäst att å sådant utskänkingsställe förtära rusdrycker eller ersättningsmedel därför.

27 §.

1. Därest — — — utskänkingsrätten.

2. Därest av handel, vartill tillstånd enligt denna förordning erhållits, oordningar föranledas eller å försäljningsställe, varest dylik handel idkas, osedlighet bedrivs och sådant fortfar oaktat skedd erinran från polismyndighet i stad samt kronobetjänt eller kommunalnämnd å landet, må i stad magistraten och på landet kommunalnämnden förbjuda försäljningens fortsatta bedrivande. Beslutet därom gånge genast i verkställighet men skall, vid äventyr att förbudet eljest går åter, senast inom åtta dagar underställas prövning av Konungens befallningshavande, som, därest tillståndet ej finnes böra återkallas, har att för viss tid fastställa förbudet eller ock upphäva detsamma.

I Stockholm tillkommer det överståthållarämbetet att meddela förbud, som i detta mom. sägs.

3. Om — — — stadgat.

4. Förekomma oordningar med anledning av sådan försäljning av pilsnerdricka, som utan särskilt tillstånd utövas av tillverkare, eller bedriver tillverkare sin försäljning så, att nykterhetstillståndet å viss ort därigenom menligt påverkas, äger Konungens befallningshavande föreskriva de ordningsregler för eller inskränkningar i försäljningen, som kunna finnas erforderliga, eller ock för viss tid helt eller delvis förbjuda försäljningens fortsättande. Beslut härom gånge genast i verkställighet utan hinder av anförda besvär.

5. Finner kontrollstyrelsen vid granskning av kvittensbok eller försäljningsbok, varom i 17 § förmäles, eller eljest anledning till anmärkning mot det sätt, varpå tillverkare utövat honom tillkommande rätt till försäljning av pilsnerdricka, äger kontrollstyrelsen, när skäl därtill äro, efter verkställande av den utredning, som kontrollstyrelsen finner erforderlig, om förhållandet göra anmälan hos Konungens befallningshavande.

28 §.

2. Beträdes någon andra gången eller oftare med olovlig försäljning av pilsnerdricka, eller beträdes någon, som äger rätt till utskänkning av alkoholfria och därmed jämförliga drycker eller som, efter anmälan som i 9 § näringsfrihetsförordningen sägs, idkar handelsrörelse, under utövan- det av sin rörelse med olovlig försäljning, eller bedriver någon sådan försäljning i större omfattning eller yrkesmässigt, straffes med böter från

och med etthundra till och med tvåtusen kronor eller med fängelse i högst sex månader.

29 §.

Beträdes den, som handhar utminuterig av pilsnerdricka, med olovlig utskänkning, eller den, som handhar utskänkning, med olovlig utminuterig, eller idkar någon detaljhandel med pilsnerdricka å annat ställe, än därtill uppgivet eller medgivet är,

eller åsidosätter någon, som är berättigad att på rekvisition försända pilsnerdricka till köpare eller för säljarens räkning ombesörjer sådan försändning, de i 6, 9 eller 17 § eller med stöd av sistnämnda paragraf meddelade föreskrifter,

eller fortsätter någon, oaktat återkallelse av meddelat tillstånd till försäljning eller förbud däremot delgivits honom, med försäljningen,

eller bryter någon mot stadgande i 22 § 1 mom.,

straffes som i 28 § 1 och 2 mom. sägs.

35 §.

Yppar någon, som på grund av stadgande i 17 § 3 mom. tagit del av partihandlares bokföring, affärsförhållande, varom han därvid fått kännedom, och kan detta ej anses påkallat av tjänstens intresse, straffes med böter från och med femtio till och med ettusen kronor. Sker det för att göra skada eller begagnar han sig av sin kännedom till egen eller annans fördel, må dömas till fängelse.

36 §.

1. Om husbondes ansvarighet för förseelse, som mot denna förordning begås av hans hustru, husfolk eller i hans arbete antagen person, om böters förvandling och fördelning, om rätt att anställa åtal och verkställa beslag, om övervakande i övrigt av förordningens efterlevnad, om domstol, där överträdelse av densamma skola åtalas, samt om rättegångsförfarandet i sådana mål skall i tillämpliga delar lända till efterrättelse vad i gällande förordning angående försäljning av rusdrycker stadgas.

2. Pilsnerdricka, som tagits i beslag, må försäljas till partihandlare med pilsnerdricka.

37 §.

Vad enligt denna förordning tillhör stadsfullmäktiges handläggning tillkommer i stad, där stadsfullmäktige ej finnas, allmän rådstuga; och skall vad som tillhör kommunalstämmas handläggning tillkomma kommunalfullmäktige, där sådana finnas.

Vad i denna förordning är stadgat i avseende å magistrat vare i stad, där magistrat ej finnes, gällande om den för sådan stad särskilt tillsatta

styrelse; och skall vad enligt denna förordning tillhör magistrats handläggning tillkomma poliskammare i stad, där sådan finnes.

Denna förordning träder i kraft den 1 oktober 1928.

Till utskottets behandling hava jämväl överlämnats följande i anledning av propositionen väckta motioner nämligen:

1:o två likalydande motioner nr 238 i första kammaren av herr *Bärg* m. fl. och nr 412 i andra kammaren av herr *Olsson* i Gävle m. fl., i vilka hemställts, »att riksdagen ville besluta följande ändrade lydelse av 27 § mom. 5, i förslaget till ändring av vissa delar av förordningen den 11 juli 1919 angående försäljning av pilsnerdricka:

27 §.

5. Finner kontrollstyrelsen vid granskning av kvittensbok eller försäljningsbok, varom i 17 § förmäles, eller eljest anledning till anmärkning mot det sätt varpå tillverkare utövat honom tillkommande rätt till försäljning av pilsnerdricka, äger kontrollstyrelsen avfordra tillverkaren förklaring samt, när skäl därtill äro, giva tillverkaren erinran om vad honom enligt denna förordning åligger eller anvisningar, huru syftet med de i denna förordning meddelade bestämmelser bäst skall uppnås. Sker ej rättelse, äger kontrollstyrelsen hos vederbörlig myndighet påkalla erforderliga åtgärder.»

2:o motionerna nr 241 i första kammaren av herrar *Magnuson* och *Berglund*, samt nr 413 i andra kammaren av herr *Månsson* i Erlandsro m. fl., i vilka yrkats, att riksdagen måtte avslå Kungl. Maj:ts proposition nr 36.

3:o motionen nr 410 i andra kammaren av herr *Röing*, däri föreslagits, »att riksdagen med godkännande i övriga delar av Kungl. Maj:ts proposition nr 37 med förslag till förordning om ändring i vissa delar av förordningen den 11 juli 1919 angående försäljning av pilsnerdricka ville besluta,

dels att 27 § 5 mom. i förslaget skall helt utgå,

dels att 9 och 17 §§, 22 § 1 mom., 27 § 4 mom. samt 35 § i förslaget skola erhålla följande ändrade lydelse:

9 §.

1. Tillverkare av — — — (Kungl. Maj:ts förslag) — — — fartyg.
2. Den som — — — (Kungl. Maj:ts förslag) — — — bosatt person.
3. Den som — — — (Kungl. Maj:ts förslag) — — — endast inomhus.
4. Konungens befallningshavande äger på ansökning meddela tillverkare tillstånd att annorstädes än å tillverkningsställe inrätta upplag av pilsnerdricka för att från detsamma försända pilsnerdricka på rekvisition på sätt

i 1 mom. sägs. För upplag skall finnas en av Konungens befallningshavande godkänd föreståndare, som har att mottaga till upplaget inkommande rekvisitioner samt underskriva förteckningar, som avses i 17 § 1 mom. Såsom föreståndare må icke godkännas annan än den, som kan erhålla tillstånd till detaljhandel med pilsnerdriicka.

17 §.

1. Vid försändning — — — (Kungl. Maj:ts förslag) — — — ändamålsenliga handhavande.

Den, som forslar varan från tillverknings- eller försäljningsställe, skall vara försedd med en av säljaren eller av honom bemyndigad person underskriven, vederbörligen dagtecknad förteckning, upptagande namnet å den, som verkställer forslingen, samt, särskilt för varje köpare, den rekvirerade myckenheten pilsnerdriicka, köparens namn, det ställe, där varan skall avlämnas, samt den dag, då avlämnandet skall äga rum.

Det åligger den, som verkställer forslingen, att på anfordran av allmän åklagare eller polisman uppvisa förteckningen.

Efter forslingens slutförande skall den, som verkställt forslingen, så snart ske kan, avlämna förteckningen till säljaren, och vare säljaren pliktig att förvara densamma under minst två år samt hålla den tillgänglig för Konungens befallningshavande och allmän åklagare.

22 §.

1. Pilsnerdriicka må å försäljningsställe icke utlämnas till den, som ej fyllt sexton år.

Pilsnerdriicka — — — (Kungl. Maj:ts förslag) — — — olovlig försäljning.

27 §.

4. Förekomma oordningar med anledning av sådan försäljning av pilsnerdriicka, som utan särskilt tillstånd utövas av tillverkare, eller bedriver tillverkare sin försäljning så, att nykterhetstillståndet å viss ort påtagligen därigenom menligt påverkas, äger Konungens befallningshavande föreskriva de ordningsregler för eller inskränkningar i försäljningen, som kunna finnas erforderliga, eller ock för viss tid helt eller delvis förbjuda försäljningens fortsättande. Beslut härom gånge genast i verkställighet utan hinder av anförda besvär.

35 §.

Yppar någon, som på grund av stadgande i 17 § 2 mom. tagit del av köpareförteckning, affärsförhållanden, varom han därvid fått kännedom, och kan detta ej anses påkallat av tjänstens intresse, straffes med böter från och med femtio till och med ettusen kronor. Sker det för att göra skada eller begagnar han sig av sin kännedom till egen eller annans fördel, må dömas till fängelse.»

Beträffande de skäl, som anförts till stöd för motionärernas yrkanden, får utskottet hänvisa till motionerna.

I anledning av två likalydande, vid 1925 års riksdag väckta motioner, anhöll riksdagen i skrivelse den 16 maj 1925, nr 196, under återopande av bevillningsutskottets av riksdagen godkända betänkande nr 30, att Kungl. Maj:t ville föranstalta om utredning rörande sådan ändring i förordningen angående försäljning av pilsnerdricka, att däri innefattade kontrollföreskrifter fullständiggades och förtydligades i syfte att förefintliga missförhållanden på ifrågavarande område skulle kunna såvitt möjligt undanröjas, samt om framläggande för riksdagen av det förslag, vartill utredningen kunde föranleda.

Utskottet.
1925 års
riksdag.

På grund av riksdagens skrivelse anbefalldes Kungl. Maj:t den 29 maj 1925 kontrollstyrelsen att efter länsstyrelsernas och övriga vederbörandes hörande verkställa utredning och avgiva förslag i ämnet. Med skrivelse den 12 december 1925 avlämnade kontrollstyrelsen förslag till förordning om ändrad lydelse av vissa delar av förordningen angående försäljning av pilsnerdricka ävensom till viss ändring av 74 § i förordningen angående försäljning av rusdrycker. I yttranden, som efter remiss avgivits över kontrollstyrelsens förslag, anfördes sådana betänkligheter mot detsamma, att Kungl. Maj:t icke fann sig böra framlägga proposition i ämnet till 1926 års riksdag. Kontrollstyrelsen anbefalldes härefter genom remiss den 10 april 1926 att med hänsyn till vad som anförts i oförmälda yttranden inkomma med förnyat utlåtande i ärendet, varvid särskilt frågan om rätten att föreskriva inskränkningar eller villkor i avseende å tillverkares försäljning av pilsnerdricka skulle upptagas till förnyad prövning. I anledning härav avgav kontrollstyrelsen med skrivelse den 21 september 1926 ett nytt förslag till förordning om ändringar i försäljningsförordningen.

Kontroll-
styrelsen.

Med proposition, nr 185, framlade Kungl. Maj:t för 1927 års riksdag förslag till förordning om ändring i vissa delar av förordningen angående försäljning av pilsnerdricka. Förslaget byggde visserligen på sistberörda av kontrollstyrelsen framlagda men avvek i flera viktiga punkter från detsamma. Vid upprättande av Kungl. Maj:ts förslag utgick man från, att allenast sådana förändringar i gällande förordning borde vidtagas, som voro erforderliga för tillgodoseende av ordnings- och nykterhetssynpunkterna, men att några föreskrifter, genom vilka den lojala konsumentens möjligheter att inköpa pilsnerdricka skulle försvåras eller begränsas, ej borde meddelas. Såsom ett beaktansvärt önskemål framstod också att i första hand inrikta sig på åtgärder, vilka så litet som möjligt besvärade den lojale säljaren.

Proposition
nr 185 till
1927 års
riksdag.

Ett av de mest omtvistade spörsmålen i förevarande lagstiftningsärende var frågan om vilken myndighet, som i händelse av missbruk skulle äga ingripa med reglerande föreskrifter i avseende å tillverkares försäljning.

Härom gäller för närvarande enligt 27 § 4 mom., att, därest oordningar förekomma med anledning av sådan försäljning, länsstyrelse äger stadga de inskränkningar vid försäljningsrörelsens bedrivande, som kunna finnas erforderliga, eller ock för viss tid förbjuda dess fortsättande.

Enligt det av kontrollstyrelsen avgivna förslag, som låg till grund för 1927 års proposition i ämnet, skulle samarbete anordnas mellan kontrollstyrelsen och svenska bryggareföreningen i syfte att på frivillighetens väg undanröja de olägenheter, som vore förbundna med vissa tillverkares försäljning. För att detta samarbete skulle bli effektivt skulle den rätt att under vissa förhållanden ingripa gentemot tillverkare, som för närvarande tillkomme länsstyrelserna, överflyttas å kontrollstyrelsen. Dylika ingripanden skulle få vidtagas ej blott såsom nu, då oordningar förekomme i anledning av sådan försäljning, som utövas av tillverkare, utan även då tillverkare bedreve sin försäljning så, att syftet med de i förordningen meddelade bestämmelser eljest åsidosattes.

Då föredragande departementschefen för Kungl. Maj:t anmälde frågan om avlåtande av 1927 års proposition, fann departementschefen sig icke kunna biträda kontrollstyrelsens berörda förslag, att rätten till ingripande i avseende å tillverkares försäljning skulle överflyttas från länsstyrelserna till kontrollstyrelsen. Till stöd för sin uppfattning i denna fråga anförde departementschefen huvudsakligen följande.

Ett undanröjande på frivillighetens väg — utan lagstiftningsåtgärder — av de rådande missförhållandena på pilsnerdricksförsäljningsförordningens område vore utan tvivel det mest eftersträfvansvärda. Samarbetet mellan kontrollstyrelsen och tillverkarna syntes böra äga rum, utan att detsamma bundes vid några författningsbestämmelser eller eljest av statsmakterna givna direktiv. Ett sådant samarbete behövde emellertid icke bli mindre ingående och effektivt, därest styrelsen icke tillerkändes beslutanderätt. Det syntes mindre egentligt, att kontrollstyrelsen efter att eventuellt först under förhandling med tillverkaren eller sammanslutning av tillverkare hava hävdadt en viss ståndpunkt, utan att densamma av vederbörande frivilligt beaktats, sedermera i kraft av styrelsen i förordningen given befogenhet skulle hava att pröva vad enligt gällande föreskrifter kunde tvångsvis åläggas vederbörande tillverkare. Den viktigaste invändningen mot den föreslagna anordningen syntes dock vara, att länsstyrelserna och deras underlydande organ, vilka innehade kännedom om de lokala förhållandena, skulle känna sig i allt väsentligt avkopplade från ansvaret för ordningens upprätthållande på ifrågavarande område. Vad anginge varje annan försäljning än den, som bedreves av tillverkare, skulle länsstyrelsen fortfarande hava att såsom första instans besluta om inskränkningar i och förbud mot försäljningens utövande. Samtliga dessa frågor, vare sig de rörde tillverkare eller icke, finge dock till sin art och icke minst med hänsyn till sin betydelse för nykterhetstillståndet ute i orterna anses likvärdiga. Att låta en del av dem avgöras av den lokala ordnings-

myndigheten och andra av ett centralt verk, som närmast hade att bevaka nykterhetsintresset, skulle innebära, att av varandra ofta direkt beroende lokala frågor uppdelades på olika myndigheter, samt att ansvaret för det hela och arbetet söndersplittrades. Då det icke kunde sättas i fråga att till kontrollstyrelsen överflytta befattningen med samtliga dessa frågor, hade departementschefen icke funnit sig kunna biträda vad styrelsen i denna del föreslagit. Det syntes emellertid departementschefen vara för ordning och nykterhet synnerligen gagneligt, att i fall, där det frivilliga samarbetet och av kontrollstyrelsen meddelade anvisningar icke lett till önskade åtgärder från vederbörande tillverkares sida, något kontrollstyrelsen närstående organ bereddes möjlighet att påkalla vederbörande länsstyrelses åtgärd och därvid utveckla de synpunkter som kontrollstyrelsen önskade få framförda.

Kungl. Maj:ts förslag, som avfattades i överensstämmelse med den av departementschefen uttalade uppfattningen, upptog icke några bestämmelser rörande samarbetet mellan kontrollstyrelsen och tillverkarna samt inrymde icke någon befogenhet för styrelsen att direkt ingripa mot tillverkare. Däremot skulle för Stockholms stad samt varje län finnas ett i residensstaden bosatt, av kontrollstyrelsen förordnat ombud med uppgift att under vissa angivna förutsättningar påkalla erforderliga åtgärder hos länsstyrelsen eller annan myndighet.

I övrigt innebar sistnämnda förslag i huvudsak följande. Enligt 6 § tillkommer nu rätt till partihandel med pilsnerdricka allenast tillverkare samt den, som enligt 8 § erhållit tillstånd till försäljning till avhämtning. Enligt propositionen skulle partihandel få utövas, förutom av tillverkare, allenast av den, som enligt 8 § äger tillstånd att försälja till avhämtning samt av länsstyrelse erhållit särskilt tillstånd att idka partihandel. Rätt att försälja pilsnerdricka genom försändning efter rekvisition, vilken rätt enligt 9 § nu tillkommer, förutom tillverkare, envar, som eljest äger rätt till försäljning till avhämtning — således även innehavare av utskänkningsrätt — skulle tillkomma allenast partihandlare. Vid försändning efter rekvisition av pilsnerdricka på landsbygden skulle den, som verkställde försling, vara försedd med en så kallad köpareförteckning, upptagande namnet å den, som verkställde förslingen, samt, särskilt för varje köpare, den rekvirerade myckenheten pilsnerdricka, köparens namn, det ställe, där varan skulle avlämnas, samt dagen, då avlämnandet skulle äga rum. Köpareförteckningen skulle hållas tillgänglig för länsstyrelsen, av kontrollstyrelsen förordnat ombud och allmän åklagare samt under försling på anfordran uppvisas för allmän åklagare, polisman, ledamot av nykterhetsnämnd eller av sådan nämnd utsedd person. Vara, som ej för fortsatt försändning till köparen avlämnades vid järnvägsstation eller station för reguljär automobiltrafik eller å fartyg, skulle ej få avlämnas med mindre köparen eller någon, som tillhörde hans familj eller husfolk eller som vore anställd i hans tjänst, lämnade skriftligt erkännande om varans mottagande. Länsstyrelse skulle på ansökning äga

meddela tillverkare rätt att annorstädes än å tillverkningsställe inrätta upp-
lag av pilsnerdricka och att från detsamma försända pilsnerdricka. Vid
behandling av sådan ansökning skulle i fråga om kommunens medbestäm-
manderätt gälla vad i 8 § i försäljningsförordningen stadgats, i följd varav
dylik ansökning komme att underkastas den kommunala vetorätten. För-
säljning eller utlämning av pilsnerdricka skulle ej få äga rum, där det vore
uppenbart, att varan vore avsedd att användas till olovlig försäljning eller
i berusningssyfte. Tillverkare skulle vara skyldig att föra en för länssty-
relsen, av kontrollstyrelsen förordnat ombud och allmän åklagare på an-
fordran tillgänglig försäljningsbok, innehållande på angivet sätt specificerade
uppgifter å den av partihandlaren under varje dag försålda myckenheten
pilsnerdricka.

1927 års
riksdag.

Bevillningsutskottet anslöt sig visserligen till de principer, efter vilka
Kungl. Maj:ts förslag utarbetats, men föreslog i flera hänseenden ändringar
i detsamma — främst avseende kontrollstyrelsens befogenhet att ingripa
mot tillverkare och de föreskrifter, som avsåge kontroll över försänd vara
och dennas utkvitterande — varjämte utskottet på åtskilliga punkter om-
arbetade förslaget. I sitt med anledning av propositionen avgivna be-
tänkande nr 45 anförde utskottet i principfrågan samt i spörsmålet rörande
de befogenheter kontrollstyrelsen borde hava, i fråga om övervakandet av
det sätt, varpå tillverkare utövade honom tillkommande rätt till försäljning
av pilsnerdricka, till motivering för sitt förslag följande:

»I likhet med departementschefen finner utskottet genom den i ärendet före-
bragta utredningen ådagalagt, att gällande lagstiftning angående försäljning
av pilsnerdricka i vissa delar av landet överträtts och att härav missbruk
föranletts. Även utskottet anser det därför erforderligt, att åtgärder
vidtagas i syfte att vinna en effektivare kontroll över försäljningsförord-
ningens efterlevnad. För att nå detta syfte torde det vara nödvändigt att
vidtaga vissa ändringar i nu gällande lagstiftning. Härvid har för utskottet
framstått såsom särskilt angeläget, att de ändringar i försäljningsförord-
ningen, som vidtagas, icke begränsa eller försvåra den lojale konsumentens
möjligheter att inköpa pilsnerdricka samt så litet som möjligt besvära den
lojale säljaren.

De klagomål, som framställts mot förordningens tillämpning, hänföra sig
främst till den försäljning genom försändning på rekvisition, som av till-
verkare utövas på landsbygden. Vid övervägande av de medel, som stå till
buds för vinnande av rättelse i nyssberörda avseende, har utskottet funnit
den av kontrollstyrelsen framförda och av departementschefen biträdda tanken
på ävägbringande av samarbete mellan tillverkarna eller deras organisation
å ena sidan och kontrollstyrelsen å andra sidan vara förtjänt av särskilt be-
aktande. Ett dylikt samarbete bör, därest goda förutsättningar för detsamma
skapas, kunna lämna bättre resultat än detaljerade kontrollföreskrifter. De
riktlinjer för samarbetet, som kontrollstyrelsen i motiveringen för sina för-
slag angivit, synas jämväl lämpliga. Vid utformandet av de författnings-
bestämmelser, som äro erforderliga, därest avsedd effekt skall kunna vinnas
genom samarbetet, möta emellertid avsevärda svårigheter. Framför allt hava
erinringar framställts mot de olika förslag, som framkommit, till uppdelning

mellan kontrollstyrelsen och länsstyrelse av uppgiften att ur nykterhets- och ordningssynpunkt övervaka försäljningen av pilsnerdricka. Utskottet har icke funnit Kungl. Maj:ts förslag vara fullt tillfredsställande i förevarande avseende. Det synes sålunda knappast möjligt, att kontrollstyrelsen, utan att direktiv i sådan riktning lämnas styrelsen i förordningen, skulle kunna inleda samarbete med tillverkarna. Härtill kommer, att Kungl. Maj:ts förslag innebär tillsättande av ett antal nya befattningshavare. Under nuvarande förhållanden, då allvarliga ansträngningar göras för att begränsa antalet befattningshavare i statens tjänst, bör det icke utan särskilt starka skäl ifrågakomma, att nya befattningar inrättas. Sådana skäl för införande av de föreslagna befattningarna torde icke föreligga. Det vill fastmera synas, som om dessa ombuds arbetsuppgifter, utan särskild kostnad för statsverket, skulle kunna anförtros åt redan existerande lokala organ samt åt kontrollstyrelsen.

Med hänsyn till vad sålunda anförts har utskottet funnit sig böra föreslå, att i överensstämmelse med Kungl. Maj:ts förslag rätten att ingripa mot tillverkare i anledning av det sätt, på vilket han utövar sin försäljning, alljämt förbehålles länsstyrelserna, men att samtidigt en ny bestämmelse infördes i förordningen, varigenom kontrollstyrelsen berättigas att, därest styrelsen finner anledning till anmärkning mot det sätt, varpå tillverkare utövar honom tillkommande rätt till försäljning, avfordra tillverkaren förklaring samt, när skäl därtill äro, giva tillverkaren erinran om vad honom enligt förordningen åligger eller anvisningar, huru syftet med de i förordningen meddelade bestämmelserna bäst skall uppnås. Skulle rättelse ej på detta sätt vinnas, skall kontrollstyrelsen äga att hos vederbörlig myndighet påkalla erforderliga åtgärder. Då kontrollstyrelsens befogenhet enligt utskottets förslag blir av företrädesvis vägledande och rådgivande karaktär, har utskottet ansett sig kunna ange förutsättningarna för ingripande från kontrollstyrelsens sida och syftet med de anvisningar, som kontrollstyrelsen skall lämna, i helt allmänna ordalag.»

Beträffande Kungl. Maj:ts förslag, i vad detta avsåge införande av köpareförteckning och försänd varans utkvittering vid försäljning genom försändning på rekvisition på landsbygden, hade utskottet icke någon principiell erinran. Utskottet hade emellertid funnit köpareförteckningen böra ersättas med en kvittensbok. Härigenom vunnes bland annat bättre överensstämmelse med det förfaringssätt, som i regel tillämpades vid hemsändning av varor från större affärer. Enligt Kungl. Maj:ts förslag skulle bestämmelserna om köpareförteckning äga tillämpning dels vid försling av pilsnerdricka för försäljning, hänförlig till detaljhandel, dels å sådan vara, som vid dylik försling medfördes för försäljning, hänförlig till partihandel. För möjliggörande av en effektiv kontroll över försändningen på rekvisition vore det emellertid nödvändigt, att bestämmelserna gjordes tillämpliga, även då förslingen uteslutande avsåge pilsnerdricka för försäljning, hänförlig till partihandel. Vissa av de bestämmelser, som avsåge köpareförteckningen och den försända varans utkvittering, voro emellertid av den art, att de lämpligare hade sin plats i en av Kungl. Maj:t i administrativ ordning utfärdad kungörelse än i själva förordningen. Härigenom underlättades också de jämkningar i fråga om detaljföreskrifter, som efter vunen er-

farenhet kunde visa sig erforderliga. Utskottet hade därför i sitt förslag upptagit en bestämmelse, enligt vilken närmare föreskrifter angående kvittensbok och försänd varas utkwitterande skulle meddelas av Kungl. Maj:t. Då mot de i Kungl. Maj:ts förslag lämnade föreskrifterna rörande försänd varas utkwitterande framstälts den erinran, att mångenstädes varken köparen själv eller någon medlem av hans familj eller i hans tjänst anställd person funnes tillstädes vid varans avlämnande, förutsatte utskottet, att Kungl. Maj:t komme att särskilt uppmärksamma denna fråga. Utskottet ville vidare framhålla angelägenheten av att vid tillämpning utav de av utskottet förordade bestämmelserna den av departementschefen uttalade principen, att den lojale konsumentens möjligheter att inköpa pilsnerdricka icke försvårades eller begränsades, komme att följas. Granskningen av kvittensböckerna under forsling borde såsom en ren ordningsfråga ankomma på polisman. Emellertid syntes hinder ej böra möta för åvägbringande av ett samarbete på detta område mellan polismyndigheten och nykterhetsnämnderna på det sätt, att nykterhetsnämnd ägde utse en eller flera personer att biträda vid övervakandet av nykterhetstillståndet inom kommunen i förevarande hänseende. På framställning av nykterhetsnämnd skulle det, om sådan person utsåges, ankomma på länsstyrelse att, med tillämpning av 21 § i polisreglementet för riket, meddela honom förordnande att utöva den härför erforderliga polisverksamheten. I 9 § 4 mom. fjärde stycket av det med propositionen framlagda förslaget funnes en bestämmelse, att vid försändning av pilsnerdricka den å forslingsredskapet befintliga myckenheten vid varje tillfälle under forslingen skulle överensstämma med summan av vad som enligt den för försändningen upprättade förteckningen icke dessförinnan avlämnats. Vid denna bestämmelses avfattande syntes icke hänsyn hava tagits till den under den förberedande behandlingen mot propositionens kontrollföreskrifter framställda anmärkningen, att bristande överensstämmelse mellan den kvantitet, som funnes upptagen som icke utlämnad och den faktiskt å forslingsredskapet förefintliga myckenheten, kunde hava uppkommit utan något åsidosättande av meddelade föreskrifter, t. ex. genom att en del av den medförda kvantiteten förstörts. Det med bestämmelsen avsedda syftet syntes utskottet bättre kunna vinnas genom en föreskrift, att i kvittensboken skulle antecknas hela den myckenhet pilsnerdricka, som forslingen omfattade. Därest under forslingen bristande överensstämmelse konstaterades mellan den kvantitet, som enligt kvittensboken skulle finnas vid ett givet tillfälle, och den faktiskt å forslingsredskapet befintliga, kunde detta giva anledning till en undersökning, huruvida tillfyllestgörande förklaring kunde lämnas till den bristande överensstämmelsen eller föreskrifterna åsidosatts.

Vidare föreslog utskottet i anslutning till väckta motioner höjning av åldersgränsen från 16 till 18 år beträffande den, till vilken utlämning av pilsnerdricka finge äga rum.

Mot utskottets förslag anmälades reservationer dels av sju ledamöter,

vilka på anförda skäl yrkade avslag å såväl propositionen som utskottets förslag, dels ock av två ledamöter utan angivna yrkanden.

Vid ärendets behandling i kamrarna bifölls utskottets förslag av andra kammaren men avslogs av första kammaren med 50 röster mot 45. Frågan hade därmed förfallit för 1927 års riksdag.

Det med nu föreliggande proposition framlagda förslaget överensstämmer i allt väsentligt med ovannämnda av 1927 års bevillningsutskott utarbetade. Den befogenhet, som enligt bevillningsutskottets förslag tillerkänts kontrollstyrelsen, har emellertid i författningstexten inskränkt till rätt för styrelsen, om styrelsen vid granskning av kvittensbok eller försäljningsbok eller eljest finner anledning till anmärkning mot det sätt, varpå tillverkare utövat honom tillkommande rätt till försäljning av pilsnerdricka, att, när skäl därtill äro, efter verkställande av den utredning, som styrelsen finner erforderlig, om förhållandet göra anmälan hos länsstyrelse.

Propositionen.

Såsom bilaga till propositionen har intagits ett utkast till kungörelse med föreskrifter angående kvittens- och försäljningsböcker, som avses i förordningen. Nämnda utkast har intagits såsom bilaga jämväl till detta betänkande.

Föredragande departementschefen anförde vid förslaget framläggande bland annat följande. Departementschefen vore fortfarande av den uppfattningen, att förefintliga missförhållanden beträffande pilsnerdricksförsäljningen vore så allvarliga, särskilt i vissa delar av rikets landsbygd, att för deras undanröjande lagstiftningsåtgärder vore erforderliga, och hade därför ansett sig böra vidtaga åtgärder för att denna fråga på initiativ av Kungl. Maj:t upptoges till förnyad prövning av riksdagen. Då bevillningsutskottets förslag vid förra årets riksdag vann understöd från ett betydande antal av riksdagens ledamöter och detsamma icke i några väsentliga hänseenden skilde sig från det av Kungl. Maj:t framlagda, hade departementschefen funnit sig vid ärendets fortsatta behandling böra utgå från det förstnämnda förslaget.

Departementschefen.

Förutom tvivel på den föreslagna lagstiftningens behövlighet hade särskilt två punkter i bevillningsutskottets förslag föranlett förslaget fall vid förra årets riksdag, nämligen den, som avsåge kontrollstyrelsens befogenhet till ingripande beträffande tillverkares försäljning, samt den, som avsåge kvitterande av pilsnerdricka, som försänts på rekvisition.

Enligt den av utskottet föreslagna lydelsen av 27 § 5 mom. skulle, såsom förut anförts, kontrollstyrelsen i anledning av missbruk av tillverkares försäljningsrätt äga avfordra tillverkaren förklaring samt, där ej efter gjorda erinringar rättelse skedde, hos vederbörlig myndighet påkalla erforderliga åtgärder. Angående vad som avsåges med uttrycket »hos vederbörlig myndighet påkalla erforderliga åtgärder» innehölle utskottets motivering icke

någon uttrycklig förklaring. Utskottet syntes emellertid hava avsett, att kontrollstyrelsen i dylikt fall borde vända sig antingen till länsstyrelsen eller till allmän åklagare med hemställan om vidtagande av åtgärder mot tillverkaren. Reservanterna inom utskottet ansåge däremot stadgandet hava den innebörd, att kontrollstyrelsen, där åklagare icke enligt styrelsens anmodan väckte åtal, hos justitiekanslersämbetet borde anmäla vederbörande, samt vidare att kontrollstyrelsen, därest länsstyrelse ej på ett enligt kontrollstyrelsens förmenande tillfredsställande sätt vidtog av kontrollstyrelsen påkallade åtgärder, borde överklaga länsstyrelsens beslut hos Kungl. Maj:t. En sådan anordning ansåge reservanterna icke lämplig. Reservanterna vände sig också mot utskottets förslag om rätt för kontrollstyrelsen att »giva tillverkaren erinran om vad honom enligt denna förordning åligger eller anvisningar, huru syftet med de i denna förordning meddelade bestämmelser bäst skall uppnås.» Denna rätt syntes enligt reservanternas förmenande utan vidare tillkomma ett centralt ämbetsverk med avseende å frågor inom dess verksamhetsområde, i varje fall hade bestämmelser av denna natur sin rätta plats i ämbetsverkets instruktion.

Även om reservanternas tolkning av ifrågavarande bestämmelse icke kunde anses hållbar, syntes det departementschefen vara till fördel, att bestämmelsen till undvikande av misstolkningar förtydligades och därvid avfattades så, att kontrollstyrelsen icke erhöles sken av att stå i motsatsförhållande till tillverkarna utan tvärtom finge sin ställning som opartisk undersökningsmyndighet framhävd. Bland annat av denna anledning ansåge departementschefen sig föregående år böra utgå ifrån, att kontrollstyrelsen, utan att uttrycklig bestämmelse därom inrymdes i försäljningsförordningen, vid inträffat missbruk av tillverkares försäljningsrätt borde förhandla med tillverkaren eller sammanslutning av tillverkare om åtgärder till undanröjande av förefintliga missförhållanden, men att, om efter sådana förhandlingar rättelse ej skedde, icke kontrollstyrelsen själv utan ett av styrelsen utsett länsombud skulle äga påkalla ingripande av länsstyrelsen eller allmän åklagare.

I sådan utredning, som kontrollstyrelsen skulle hava att själv verkställa för att kunna fullgöra sin uppgift som undersökningsmyndighet, inginge tillverkarens hörande såsom ett nödvändigt led. Denna omständighet syntes emellertid icke böra medföra, att i själva lagtexten inrymdes befogenhet för kontrollstyrelsen att avfordra tillverkaren förklaring, vilken utväg hade den olägenheten, att, såsom jämväl utskottet tydligen ansett, ett åsidosättande från tillverkarens sida av en dylik anmaning icke lämpligen kunde förknippas med straffpåföljd. Det syntes departementschefen ej heller erforderligt att uttryckligen tillerkänna kontrollstyrelsen befogenhet att giva tillverkare sådana erinringar eller anvisningar, som utskottet avsett. Det borde enligt departementschefens uppfattning ligga i sakens natur, att styrelsen skulle hava sådan befogenhet, särskilt om, såsom departementschefen hade för avsikt att föreslå, i kontrollstyrelsens instruktion intoges bestämmelse om skyldighet för styrelsen att i den ordning, gällande författningar stad-

gade, taga befattning med ärenden angående försäljningen av pilsnerdricka, samt kontrollstyrelsen i själva försäljningsförordningen gäves befogenhet att, efter verkställd utredning rörande missförhållanden till följd av tillverkares försäljning, med överlämnande av utredningen göra anmälan hos länsstyrelsen. I sådan anmälan kunde kontrollstyrelsen naturligtvis angiva, huruvida enligt dess uppfattning åtal borde äga rum eller länsstyrelsen med stöd av 27 § 4 mom. borde besluta om inskränkningar i eller förbud mot tillverkarens försäljning eller ingripande i båda dessa hänseenden borde äga rum. Skulle länsstyrelse i något fall, då kontrollstyrelsen gjort dylik anmälan, icke vidtaga åtgärder, stode det, då hithörande förhållanden avsåge upprätthållande av allmän ordning, envar fritt att under åberopande av den av kontrollstyrelsen gjorda utredningen hos länsstyrelsen föra talan samt i förekommande fall genom besvär draga saken under Kungl. Maj:ts prövning, därvid kontrollstyrelsen kunde genom remiss beredas tillfälle att ytterligare framföra sina synpunkter. Emellertid vore det departementschefens övertygelse, att, därest kontrollstyrelsen erhöle nu avsedd befogenhet, dess förhandlingar med tillverkare i allmänhet skulle medföra rättelse av påtalade missförhållanden och sålunda anmälan till länsstyrelse ifrågakomma endast i undantagsfall. Departementschefen förutsatte ävenledes, att kontrollstyrelsens undersökningar i avlägset belägna orter komme att utföras väsentligen med anlitan av därstädes boende, med ortens förhållanden väl förtrogna personer och sålunda icke behöva medföra avsevärda utgifter för resor av kontrollstyrelsens tjänstemän.

De erinringar, som föregående år inom riksdagen framfördes mot införande av skyldighet att utkvittera försänd vara, och som närmast avsågo det fall, då varken köparen eller någon av hans familj eller husfolk vore tillstädes vid utkörarens ankomst, hade föranlett övervägande, huruvida svårighet yppade sig att, utan äventyrande av kontrollens effektivitet, för säljare och köpare undanröja de med kvitteringsförfarandet befarade olägenheterna. Såsom av förenämnda utkast till kungörelse framginge vore det avsett, att för varje köpare skulle i kvittensboken utskrivas en särskild, i boken fast inhäftad kvittoblankett, vars innehåll vid utskrivandet kopierades å ett till blanketten hörande, fränskiljbart kopieblad. Vid utkvitterandet tecknade köparen eller hans ombud kvitto å den i kvittensboken inhäftade blanketten. Kopiebladet kunde lämpligen, ehuru det ansetts obehövt att lämna föreskrift härom, tillställas köparen. — Därest varken köparen eller någon, som å hans vägnar ägde erkänna mottagandet, vore tillstädes vid utkörarens ankomst, vore denne ändock oförhindrad att avlämna varan, men skulle i sådant fall ur kvittensboken fränskilja och jämte varan avlämna det mot kvittoblanketten svarande kopiebladet samt å kvittoblanketten göra anteckning om anledningen till att varan avlämnats utan att kvitto erhållits. Därefter finge pilsnerdricka icke på senare rekvisition avlämnas till samme köpare utan att säljaren dessförinnan fått köparens kvitto å den tidigare avlämnade varan eller sådant kvitto tillhandahölles utköraren vid dennes förnyade besök för

att avlämna senare rekvirerad vara. Kvittot borde givetvis helst lämnas på det av utköraren kvarlämnade kopia-bladet, men då det vore tänkbart att detta förkomme, hade uttrycklig föreskrift därom ansetts ej böra lämnas. Kvittot kunde antingen tillsändas säljaren med posten eller också avlämnas till utköraren vid dennes nästa besök. Om ej heller vid det senare besöket någon av köparens familj eller husfolk vore tillstädes, kunde kvittot å den tidigare avlämnade varan av köparen lämpligen läggas på den plats, där utköraren brukade avlämna varan, varefter utköraren vid sin ankomst medtog kvittot och avlämnade kopia-bladet till den beträffande den nya varusändningen utskrivna kvittoblanketten o. s. v. Om vad köpare sålunda hade att iakttaga borde tydliga anvisningar meddelas i den tryckta texten å blanketterna, något som säkerligen utan särskild föreskrift komme att iakttagas av kontrollstyrelsen vid fastställande av formulär till kvittensbok. Enligt ett efter remissen till 4 § första stycket gjort tillägg skulle sådant löst kvitto, som nyss nämnts, biläggas kvittensboken och förvaras jämte denna.

Ett på sätt nu sagts anordnat kvittensförfarande syntes departementschefen innebära en enkel och praktisk lösning av de svårigheter, man ansett föreligga på denna punkt. Det kunde icke med fog göras gällande, att detta förfarande för vare sig säljare eller köpare medförde nämnvärda besvär eller olägenheter.

*Utskottets
yttrande.*

Utskottet har i föreliggande fråga intagit samma ståndpunkt som 1927 års bevillningsutskott och har förty funnit erforderligt, att i enlighet med den av 1925 års riksdag gjorda framställningen gällande bestämmelser i försäljningsförordningen förtydligas och fullständigas för att i möjligaste mån avhjälpa förefintliga missförhållanden. Då det nu framlagda förslaget, vilket såsom tidigare framhållits i allt väsentligt överensstämmer med det av förra årets bevillningsutskott utarbetade, synes vara ägnat att avhjälpa de påtalade bristerna i gällande lagstiftning, har utskottet i princip anslutit sig till detsamma.

I motionerna nr 241 i första kammaren och nr 410 i andra kammaren har anförts — förutom att de föreslagna bestämmelserna vore alltför ingripande — att desamma komme att i flera hänseenden förorsaka olägenheter och besvär.

Så framhålles gentemot det föreslagna kvitteringsförfarandet, att detsamma skulle bliva synnerligen besvärligt för såväl köpare som säljare utan att någon effektiv kontroll därigenom vunnas. Någon befogad erinran synes utskottet dock icke kunna riktas mot föreskriften därom, att en så vanligt förekommande anordning, som att köparen vid mottagandet av honom tillsänd vara lämnar skriftligt erkännande, skall iakttagas vid försäljning av pilsnerdricka på rekvisition. De i utkastet till kungörelse föreslagna bestämmelserna för kvittering, då pilsnerdricka avlämnas utan att köparen själv eller annan person, som äger kvittera varan, är tillstädes, har utskottet funnit ändamålsenliga. Genom dessa föreskrifter blir det även i sådana

fall möjligt att med bibehållande av en tillfredsställande kontroll avlämna varan och detta utan att vare sig köparen eller säljaren i nämnvärd mån åsamkas ökat besvär.

Vidare har i sistnämnda båda motioner uppgivits, att förslaget om höjning av åldersgränsen beträffande den, till vilken å försäljningsställe utlämning av pilsnerdricka må äga rum, skulle försvåra möjligheten att avhämta pilsnerdricka. Då det får anses angeläget, att pilsnerdricka icke utlämnas till förtäring av den, som ej fyllt 18 år, har utskottet, oaktat nu anförda betänklighet, likväl anslutit sig till Kungl. Maj:ts förslag i denna del.

På skäl, som anförts av förra årets bevillningsutskott, har utskottet ansett direktiv böra lämnas i förordningen i fråga om kontrollstyrelsens uppgift att övervaka tillverkares försäljning av pilsnerdricka. Såsom departementschefen framhållit torde det kunna antagas, att kontrollstyrelsens förhandlingar med tillverkare i allmänhet skola medföra rättelse av påtalade missförhållanden och sålunda anmälan till annan myndighet ifrågakomma endast i undantagsfall. Denna kontrollstyrelsens på samarbete med tillverkarna eller deras organisation grundade övervakande verksamhet och sättet för dennas utövande torde säkerligen komma att bli av stor betydelse för en riktig tillämpning av försäljningsbestämmelserna. Med hänsyn härtill och på skäl, som åberopats av bevillningsutskottet år 1927, har det synts utskottet angeläget, att de uppgifter, som skulle tillkomma kontrollstyrelsen, angivas i själva förordningen på ett mera utförligt sätt än Kungl. Maj:t föreslagit. Utskottet har därför förordnat, att 27 § 5 mom. erhåller den avfattning, som föreslagits i de av herr Bärge m. fl. och herr Olsson i Gävle m. fl. väckta motionerna och vilken helt överensstämmer med 1927 års bevillningsutskotts förslag på denna punkt.

De bestämmelser, som intagits i berörda utkast till kungörelse med föreskrifter angående kvittens- och försäljningsböcker, hava icke heller i övrigt givit utskottet anledning till erinran.

Under åberopande av vad sålunda anförts får utskottet hemställa,

att riksdagen måtte, med förklarande att Kungl. Maj:ts förevarande proposition, nr 37, icke kunnat oförändrad bifallas och med bifall till motionerna I: 238 av herr Bärge m. fl. och II: 412 av herr Olsson i Gävle m. fl. samt med avslag å motionerna I: 241 av herrarna Magnuson och Berglund, II: 410 av herr Röing och II: 413 av herr Månsson i Erlandsro m. fl., för sin del antaga ovan införda förslag till förordning om ändring i vissa delar av förordningen den 11 juli 1919 (nr 406) angående

försäljning av pilsnerdricka med den ändringen, att 27 § 5 mom. erhåller följande såsom *utskottets förslag* betecknade lydelse:

Kungl. Maj:ts förslag. ¹

27 §.

5. Finner kontrollstyrelsen vid granskning av kvittensbok eller försäljningsbok, varom i 17 § förmäles, eller eljest anledning till anmärkning mot det sätt, varpå tillverkare utövat honom tillkommande rätt till försäljning av pilsnerdricka, *äger kontrollstyrelsen, när skäl därtill äro, efter verkställande av den utredning, som kontrollstyrelsen finner erforderlig, om förhållandet göra anmälan hos Konungens befälningshavande.*

Utskottets förslag. ¹

27 §.

5. Finner kontrollstyrelsen vid granskning av kvittensbok eller försäljningsbok, varom i 17 § förmäles, eller eljest anledning till anmärkning mot det sätt, varpå tillverkare utövat honom tillkommande rätt till försäljning av pilsnerdricka, *äger kontrollstyrelsen avfordra tillverkaren förklaring samt, när skäl därtill äro, giva tillverkaren erinran om vad honom enligt denna förordning åligger eller anvisningar, huru syftet med de i denna förordning meddelade bestämmelser bäst skall uppnås. Sker ej rättelse, äger kontrollstyrelsen hos vederbörlig myndighet påkalla erforderliga åtgärder.*

Stockholm den 8 mars 1928.

På bevillningsutskottets vägnar:

JOH. NILSSON.

Närvarande: herrar Johan Nilsson i Kristianstad, Bärge, Bergman, Boman, Wigtorss, K. Oscar Ericson i Oberga, Björnsson, Leander, Johansson i Arkösund, Bengtsson i Kullen, Olsson i Golvvasta, Nylander, Björklund, Åström, Wijkström, Olsson i Gävle, Brännström, Ljunggren, Andersson i Katrineholm och Werner.

¹ Vid återgivande av förslagen hava de delar, som hava olika lydelse, kursiverats.

Reservationer:

1) av herrar *Johan Nilsson* i Kristianstad, *Boman, Bengtsson* i Kullen, *Nylander, Wikström* och *Brännström*, vilka anförde:

»Det av utskottet förordade förslaget till ändringar i förordningen angående försäljning av pilsnerdricka överensstämmer, förutom i ett par detaljpunkter, fullständigt med det av 1927 års bevillningsutskott framlagda. De erinringar häremot, som gjordes i en vid bevillningsutskottets förra året avgivna betänkande nr 45 fogad reservation, drabba förty jämväl utskottets föreliggande förslag; och tillåta vi oss hänvisa till nämnda reservation.

I densamma uttalade reservanterna till en början, att de icke av det förebragta utredningsmaterialet bibragt uppfattningen, att förefintliga missförhållanden på ifrågavarande område vore så stora, som föredragande departementschefen gjort gällande, synnerligast som upplysningarna härom mera hänförde sig till här och var iakttagna fall i en eller annan del av riket och någon mera allmän undersökning om försäljningsförordningens efterlevnad icke syntes hava blivit verkställd. Denna erinran borde enligt vår mening hava föranlett, att innan frågan ånyo förelades riksdagen utredningen kompletterats, varvid särskilt bort undersökas, huruvida icke redan med tillämpning av gällande lagstiftning de påtalade missbruken kunnat åtkommas eller om ej, sedan frågan om revision av förordningen blivit aktuell, polismyndigheterna i ökad omfattning kommit att ingripa till beivrande av de uppgivna missbruken. Lämpligen borde därvid undersökts, om icke överträdelserna företrädesvis förekommit å sådana platser, där på grund av den kommunala vetorättens begagnande försäljning av pilsnerdricka under kontrollerade och ordnade förhållanden icke kunnat utövas. Måhända hade en sådan undersökning lämnat till resultat, att det här, liksom i fråga om spritdryckerna, gäller, att allt för stränga restriktioner leda till ökad konsumtion och till konsumtion i dess minst önskvärda former. I stället för att vidtaga en sådan undersökning har departementschefen inskränkt sig att hänvisa till det utredningsmaterial, som var tillgängligt även för förra årets riksdag.

Sedan 1927 års riksdags beslut i frågan fattats, har, såsom av den av kontrollstyrelsen förda statistiken rörande nykterhetstillståndet i riket otvetydigt framgår, nykterhetstillståndet undergått en fortskridande förbättring. Betänkligheterna mot den föreslagna lagstiftningen måste under sådana förhållanden vara ännu större nu än i fjol. I detta sammanhang hava vi funnit angeläget att understryka de erinringar, som i nyssnämnda reservation framställdes mot anordningen att utöka ordningsmakten med särskilda

av nykterhetsnämnderna utsedda, med polismans befogenhet utrustade personer. Även om det till sist ankommer på länsstyrelserna att träffa personvalet, tillägga bestämmelserna nykterhetsnämnderna ett betydande inflytande. På goda grunder synas invändningar kunna resas mot att ordningsmakten på ett så osedvanligt sätt påbygges och detta desto hellre som denna påbyggnad avser allenast försäljningskontrollen av en dryck, vilken enligt gällande lagstiftning icke räknas till rusdryckerna.

I väckta motioner har anmärkts, hurusom den föreslagna lagstiftningen skulle företrädesvis komma att drabba landsbygden. Detta måste anses innebära en påtaglig orättvisa, icke minst med tanke på att nuvarande stadsbildningar många gånger inrymma betydande områden av mer eller mindre ren landsbygd, inom vilka förhållandena lämnas orubbade, medan å andra sidan köpingar och andra stadsliknande samhällen, med en många gånger betydande folkmängd, skulle drabbas av landsbygdens undantagsställning.

De anförda betänkligheterna mot den föreslagna lagstiftningen synas desto mera vägande, som bestämmelserna, oaktat deras ingripande beskaffenhet dock icke torde komma att medföra någon effektiv kontroll över försäljningen. Sålunda skulle det komma att möta nära nog oöverstigliga svårigheter att övervaka efterlevnaden av kvittensbestämmelserna. Möjligheterna till överträdelser utan fara för ingripande äro här mycket stora och risken för att dessa möjligheter utnyttjas är desto större, som det säkerligen icke torde stå klart vare sig för tillverkarnas organ, utkörarna, eller för flertalet köpare, att lagstiftningen är ägnad att medföra en förbättring av ordning och nykterhet, utan denna för dem framstår såsom ett i viss mån onödigt försvårande av åtkomsten till en dryck, som icke i allmänhet missbrukas.

Utskottet anför till stöd för det föreslagna kvitteringsförfarandet, att ett skriftligt erkännande vid mottagandet av rekvirerad vara skulle vara en vanligt förekommande anordning. Detta må i vissa fall och beträffande de större städerna vara brukligt vid avlämnandet av varor i hemmen, men det är säkerligen en anordning, för vilken landsbygdens befolkning i de flesta fall står främmande. Enligt utkastet till kungörelse skulle, därest icke någon till kvittering berättigad person funnes tillstädes, pilsnerdricka få utlämnas utan att kvittering ägde rum omedelbart, men som villkor för fortsatt leverans uppställes, att det sålunda utlämnade partiet skall på närmare angivet sätt kvitteras, innan pilsnerdricka må ånyo avlämnas. Den lättnad, som detta medgivande skulle innebära, synes oss vara mycket ringa i betraktande av allt det besvär, som kvitteringsförfarandet över huvud taget pålägger rekvirenten, och i en av de föreliggande motionerna har framhållits den påtagliga frestelse, som härigenom uppkommer för ölköraren att för undvikande av vidare omak själv skriva rekvirentens namn.

Den av 1927 års bevillningsutskott föreslagna höjningen av åldersgränsen till 18 år beträffande den, till vilken å försäljningsställe utlämning av pilsnerdricka må äga rum, har bibehållits i föreliggande förslag. Mot

denna höjning restes redan vid fjolårets riksdag en kraftig kritik, och även innevarande år har motionsvis framhållits, hurusom denna inskränkning för en mängd legitima förbrukare, vilka ofta genom hemmavarande ynglingar eller flickor uppköpa familjens behov av pilsnerdricka i närmaste handelsbod, skulle komma att medföra svårigheter. Sådana svårigheter skulle otvivelaktigt uppstå även i städerna, särskilt å verkstäder, affärer, kontor, och andra arbetsplatser, där för avhämtning av pilsnerdricka m. m. för personalens behov i regel användes personer mellan 16 och 18 år, såsom springpojkar, springflickor och lärlingar.

På samma skäl, som anfördes av förra årets bevillningsutskott, har utskottet ansett direktiv böra lämnas i själva förordningen i fråga om kontrollstyrelsens uppgift att övervaka tillverkares försäljning av pilsnerdricka. Den befogenhet att hos annan myndighet anmäla påtalade missförhållanden, som därigenom uttryckligen tillerkänts kontrollstyrelsen, förmenar utskottet endast skulle utövas i undantagsfall. Redan förra året påpekades i nämnda reservation, att man knappast på något annat område kan finna motsvarighet till sådana befogenheter hos ett centralt ämbetsverk, i varje fall i vad det angår verkets ställning till allmän åklagare, och dessa allvarliga betänkligheter kvarstå allt fortfarande. Ett förtroendefullt samarbete mellan de övervakande myndigheterna och tillverkarna själva bör, enligt vad kontrollstyrelsen också tidigare själv framhållit, kunna verksamt bidra till upprätthållandet av god ordning. I en av de i frågan väckta motionerna har uppgivits, att bryggeriindustrien genom sin organisation själv träffat anordningar, som måste anses verksamt underlätta myndigheternas arbete. Detta har också bekräftats av svenska bryggareföreningen, som uppgivit, att sedan någon tid en särskild tjänsteman blivit anställd med bemyndigande att inom föreningens verksamhetsområde noggrant undersöka anmärkta missförhållanden och söka åstadkomma rättelser, där missbruk konstaterats.

Slutligen hava vi ansett oss böra framhålla de olägenheter, som kunna uppstå därigenom, att tillstånd till inrättande av upplag förutsätter medgivande av den kommun, inom vilken upplaget inrättas. Ett dylikt upplag torde böra betraktas såsom en filial till tillverkares huvudrörelse, och det innebär enligt vår mening en inkonsekvens att för filialens upprättande kräva ett villkor, som icke uppställts för tillstånd att anlägga det skattepliktiga bryggeriet.

På grund av vad sålunda anförts hava vi inom utskottet hemställt,

att riksdagen måtte, med bifall till motionerna I: 241 av herrar Magnuson och Berglund samt II: 413 av herr Månsson i Erlandsro m. fl., avslå ej mindre Kungl. Maj:ts förevarande proposition, nr 37, än även motionerna I: 238 av herr Bärge m. fl., II: 412 av herr Olsson i Gävle m. fl. och II: 410 av herr Röing.»; samt

2) av herr *Björklund*.

Billaga.**Utkast**

till

Kungl. Maj:ts kungörelse med föreskrifter angående kvittens- och försäljningsböcker, som avses i 17 § av förordningen den 11 juli 1919 (nr 406) angående försäljning av pilsnerdricka, m. m.

Kungl. Maj:t har, med stöd av 17 § 3 mom. i förordningen den 11 juli 1919 angående försäljning av pilsnerdricka, funnit gott förordna som följer:

1 §.

Kvittensbok, som avses i 17 § 1 mom. av förordningen angående försäljning av pilsnerdricka, skall vara utfärdad av säljaren eller av honom bemyndigad person, som själv icke innehar uppdrag att verkställa försling av pilsnerdricka. Vid försändning från upplag enligt 9 § 4 mom. i omförmälda förordning skall kvittensboken utfärdas av föreståndaren för upplaget.

2 §.

Kvittensbok skall innehålla dels lämpligt antal fast inhäftade, i löpande följd numrerade blad, dels ock tryckta, i löpande följd numrerade, fast inhäftade kvittoblanketter jämte till de särskilda blanketterna hörande, medelst perforering eller på liknande sätt frånskiljbara kopiablad med motsvarande nummerbeteckningar.

3 §.

1. Å de i 2 § först omförmälda blad skola, i tidsföljd, för varje försling före dess början antecknas namnet å den, som verkställer förslingen, och den myckenhet pilsnerdricka, förslingen omfattar, med angivande tillika av huru stor del av denna myckenhet, som motsvaras av verkställda rekvisitioner, och huru stor del, som utgör reservkvantitet, ävensom av nummer å de mot rekvisitionerna svarande kvittoblanketterna.

Efter förslingens avslutande skall den, som verkställt förslingen, så snart ske kan till säljaren eller den, som i säljarens ställe ägt utfärda kvittensboken, avlämna densamma, försedd med uppgift om den myckenhet av den medförda varan, som efter förslingen må hava återställts.

2. För varje köpare skall före förslingens början å särskild kvittoblankett antecknas den rekvirerade myckenheten pilsnerdricka, köparens namn,

det ställe, där varan skall avlämnas, samt den dag, då avlämnandet skall äga rum. Vid blankettens ifyllande skall så förfaras, att vad som tecknas å blanketten kopieras å det till blanketten hörande koplebladet.

4 §.

Skall vid sådan försändning av pilsnerdricka, som avses i 17 § 1 mom. av ovannämnda förordning, varan avlämnas annorstädes än vid järnvägsstation, station för regelbunden automobiltrafik eller å fartyg för fortsatt försändning till köparen, må avlämnandet ej ske med mindre köparen eller någon, som tillhör hans familj eller husfolk eller är anställd i hans tjänst, å kvittoblanketten tecknar erkännande om varans mottagande. Tecknar annan än köparen sådant erkännande, skall han angiva såväl eget som köparens namn. Är person, som efter vad nu sagts äger erkänna mottagandet, ej tillstädes, då varan är avsedd att avlämnas, må varan likväl avlämnas. Där så sker, skall den, som forslar varan, ur kvittensboken fränkilja och jämte varan avlämna det mot kvittoblanketten svarande koplebladet samt å kvittoblanketten göra anteckning om anledningen till att varan avlämnats utan att kvitto erhållits, och må därefter pilsnerdricka icke på senare rekvisition avlämnas till köparen med mindre säljaren därförinnan erhållit kvitto å den tidigare avlämnade varans mottagande eller sådant kvitto, då den senare rekvirerade myckenheten är avsedd att avlämnas, hålles den som forslar varan till handa. Dylikt kvitto skall biläggas kvittensboken och förvaras jämte denna.

Avlämnas varan på sätt ovan är sagt för fortsatt försändning till köparen, skall anteckning om avlämnandet å kvittoblanketten göras av den, som verkställt forslingen.

5 §.

Försäljningsbok, som avses i 17 § 2 mom. av ovannämnda förordning, skall föras särskilt för varje tillverknings- eller försäljningsställe eller upplag, som avses i 9 § 4 mom. av förordningen, och skall beträffande sådant upplag föras av föreståndaren. Vid försäljningsbokens förande skola iakttagas föreskrifterna i 9 § i förordningen den 4 maj 1855 angående handelsböcker och handelsräkningar.

6 §.

Formulär till kvittens- och försäljningsböcker fastställas av kontrollstyrelsen.

Denna kungörelse träder i kraft den 1 oktober 1928.